

Borvák Mária

Az online élet útvesztői

Az osztályfőnök szerepe a diákok tudatos internetfelhasználókká való nevelésében

manként megjelent továbbá a *Zene, Szlovák nyelv, Angol nyelv, Hitoktatás*. A reál tantárgyak közül a *Matematika* területén belül mindössze két írás született, Horváth Géza tollából. A reál tárgyakat időnként még a *Biológia* és a *Kémia* rovat képviselte, a készségi tárgyakat pedig egy alkalommal a *Testnevelés* rovat.

A szaktantárgyi rovatok háttérbe szorulásának ellenére születtek jó módszertani írások is, pl. Sidó Zsolt: *Osztályfőnöki óra* (2010, szeptember, 6); Pintér Henriett: *A találós kérdések fejlesztő hatása a gondolkodásban és az olvasóvá nevelésben* (2011, május, 14–15); Patai Péter: *Gyalogtúra a gimesi várhoz mint ideális csapatépítő alkalom* (2012, június, 22–24). A folyóirat mellékleteként a *Katedra-versenyek* mellett színes poszterek is megjelentek a lapban. A poszterek megjelenése fontos újítás volt, ugyanis olyan témákkal dolgozott (a négy évszak, a szófajok, a háziállatok, a mezei virágok, a mértékegységek és átváltásuk), amelyek oktatási segédanyagokká váltak.

A korszak szerzői többnyire felvidéki szakemberek, tanároktól kezdve az írókon át egészen az újságírókig. Ugyanakkor diákok is rendszeresen írtak a lapba. Alkalmanként külföldön élő szakemberek is publikáltak a lapban, pl. Marcellus Mihály író és Molnár Miriam New York-i újságíró.

Összességében elmondható, hogy a szerkesztők ebben a korszakban igyekeztek nagyobb teret biztosítani az iskoláknak, diákoknak, projekteknek. A különböző interjúkkal és beszélgetésekkel aktuálisabbá formálták a lapot. Egy-egy iskolát több oldalról is bemutatottak, így az adott iskolát jobban megismerhettük. Véleményem szerint jó ötletnek bizonyult az iskolák bemutatása, csak ennek van egyfajta hátránya, hogy sosem érhettek az iskolák bemutatásának a végére, ebből kifolyólag mindig maradtak iskolák, amelyek nem kerültek sorra.

„Az internet az égvilágon semmit sem csinál. Nem szívárogo be a diákok életébe, nem veszi el a szabadidejüket, nem akadályozza meg, hogy kimenjenek játszani az udvarra, és legfőképpen nem akarja bántani őket. Az internet nem jó senkihez, de nem is gonosz. Meg kell értenünk, hogy az internet egy eszköz, nem több annál. A komoly társadalomtudományi gondolkodás már évekkel ezelőtt elhagyta az olyan nézeteket, miszerint a technológiák (mint amilyen az internet is) rendelkeznek valamiféle moralitással, vagy másképpen mondva: képviselnek bármiféle jó vagy rossz értékeket. A technológia semleges. Az atombomba nem gonosz dolog, csak ha rosszra használják.

Ugyanilyen az internet is. A netezés nem elveszi az időt, mi magunk töltjük gép előtt ülve a délelőttünket, azért, mert így döntöttünk. Nem az internet akarja bántani a diákokat, hanem hús-vér emberek a világhálón keresztül, akik szintén egy gép előtt ülnek. Tisztaiban vagyunk vele, hogy ez sokak számára tökéletesen egyértelmű, de ezt nem lehet elégszer hangsúlyozni.“

-Netlabirintus-

Pedagógusként talán nehéz lehet a diákok gyorsan változó internetezési szokásait követni, nem beszélve arról, hogy adott esetben képesnek kell lenni tanácsot adni olyan helyzetekkel kapcsolatban, amelyek talán ismeretlenek. Digitális újoncként vajon hogyan tudjuk fejleszteni az online világban jártas diákok digitális kompetenciáját?

Tudatosság és kritikus gondolkodás

Egy átlagos alapiskolás korú gyerek naponta másfél órát internetezik az Európai Bizottság közelmúltban elvégzett felmérése szerint, és ez az idő az életkor növekedésével egyre hosszabb lesz. Eszerint a felmérés szerint ebben a korban az idő nagy részét nem videónézetéssel vagy internetes játékokkal töltik, hanem a házi feladatok

megoldásához használják. Az internetezés ugyan magányos tevékenységnek tűnhet, de a diákok háromnegyede közösségi oldalak használata során több barátjukkal vagy ismerősükkel tartja a kapcsolatot. Ahogy a diákok egyre idősebbek lesznek, egyre nagyobb lesz a kísérletező kedvük is, és egyre inkább szükség van arra, hogy tudatosan és körültekintően használják az internet adta lehetőségeit. Felnőttként ezért fontos, hogy ne csak tudjuk, milyen az a világ, amelyben szabadidejük jelentős részét töltik a diákok, hanem pedagógusként képesek legyünk támogatni és útbaigazítani őket az óriási online információhalmazban.

Pontosan ezért a médianevelés egyik alappillére a kritikus gondolkodás fejlesztése, valamint olyan játékos módszerek használata, amelyek segítenek tudatosítani a diákokban a döntés fontosságát, hogy ők irányítsák a médiatevékenységüket, ne pedig a média irányítsa őket. Pedagógusként és osztályfőnökként lehetőség nyílik arra, hogy ezeknek a gyakorlatoknak a segítségével a diák mellé tud állni és végigkísérni őt azon az úton, amelyet végigjárva megismerkedik az online világ előnyeivel, veszélyeivel és biztonságos használatával.

Virtuális Intimzóna

A TANDEM, n.o.-ban két évvel ezelőtt kezdtünk el intenzívebben foglalkozni az internetbiztonság témájával. Arra kerestük a választ, hogy vajon milyen módon tudjuk a diákokban növelni a tudatosságot az internethasználat és saját megnyilvánulásaik kapcsán. Így született meg a „Virtuális Intimzóna” névre hallgató képzésünk, amely során a diákokat az internetezési szokásaik tudatos alakításában való fejlesztése mellett arra buzdítjuk, hogy a képzés során elsajátított képességeiket diáktársaikkal is osszák meg. A legutóbbi ilyen képzésünk a komáromi Marianum Gimnázium diákonkor-

mányzatának diákjaival valósítottuk meg az elmúlt hónapokban.

A képzés során olyan kérdéseket járunk körbe, hogy mit jelent a gyakorlatban a virtuális intimzóna, mi a digitális lábnym, milyen kritériumokra kell figyelni, hogy ez a lábnym a későbbiekben (is) vállalható legyen, mit higgyek el, és mit ne, hogyan győződhetek meg egy adat vagy információ, esetleg egy adott személy hitelességéről. Kitérünk olyan fogalmak tisztázására, amelyeket ugyan hallhattak már a diákok, de sok esetben nincsenek tisztában a jelentésével, pedig alapvető fontosságú lenne a megértésük. Néhány példa ezek közül:

Cyberbullying? – A bántalmazók a közösségi oldalakon lejárató kommenteket írhatnak az áldozatról, feltöltenek a másiktól kínos fényképet vagy videót. Küldhetnek sértő vagy fenyegető üzeneteket, létrehozhatnak profilt más nevében, hogy így lejárássák mások előtt, vagy a nevében küldenek az illető ismerőseinek üzenetet, amivel veszekedést szítanak.

Sexting? – A szó az angol „szex“ és „texting“ szavak összeolvadásából keletkezett. Szexuális tartalmú, erotikus, meztelen vagy félig meztelen képek és videók küldését jelenti egy másik fél mobiljára vagy email címére. Miért veszélyes? Sok tinikről készült kép kering a világhálón, és sajnos sokan visszaélnék az interneten megosztott erotikus képekkel. Előfordulhat, hogy pornográf oldalakra is áteszik (nem ritkán névvel, telefonszámmal együtt), például szexhirdetésként.

Internetfüggőség? – A függőség fogalmát már jó ideje nem csupán az alkohollal vagy a kábítószerrel kapcsolatban használják. Tárgyak, kapcsolatok, viselkedési formák is okozhatnak függőséget, hiányuk súlyos megvonási tünetekkel járhat. Az internet ma már a mindennapi élet része. Kapcsolattartásra, kapcsolatteremtésre, munkára, tanulásra, szórakozásra, információszerezésre is használjuk. Neten ismerkedünk, neten csevegünk, neten nézünk filmet, hallgatunk zenét, olvasunk híreket. Önmagában az, hogy sokat vagyunk a gép előtt, még nem biztos, hogy függőséget jelent, de érdemes tudatosan határokat szabni magunknak a számítógéppel tölthető időre vonatkozóan, végiggondolni, szabadidőnk mekkora hányadát szeretnénk internetezéssel tölteni.

Módszertani ajánlás

Az Élet Játék 2. kiadvány egészséges internethasználattal foglalkozó feje-

zetében a fogalmak tisztázásán kívül a pedagógusoknak gyakorlati segítséget is kívántunk nyújtani a téma megközelítéséhez. Innen szeretnénk megosztani két gyakorlatot, amelyek segítségével játékos formában formálható a diákok hozzáállása a tudatos véleményformálás témájához.

Igaz-hamis

■ **Időkorlát:** 10 perc

■ **Létszám:** 10-15 fő

■ **Eszközigény:** nincs

A *gyakorlat célja:* annak a jelenségnek a szemléltetése, hogy bizonyos körülmények között milyen egyszerű valótlanságokat is elhinni, valamint figyelemfelhívás az internetes csalásokra.

Leírás: Körben ülünk, mindenkinek ki kell gondolnia egy igaz és egy hamis történetet önmagáról. Mindenki elmondja hangosan a két történetet, a többieknek ki kell találniuk, melyik volt igaz. A játék végén fontos, hogy hangsúlyozza a csoportvezető, hogy ahogy most ők is kitaláltak hamis dolgokat magukról, ezt más is megteheti. El kell nekik mondani, hogy az internetre is felkerülhetnek hamis információk, mindig figyeljenek oda, és ha nem biztosak valamiben, próbálják megerősíteni az információt több, egymástól független forrásból.

A gyakorlat variációi: 2-3 fős csoportokba rendeződve akár rövid jelenetekkel is el lehet játszani egy igaz (megtörtént) és egy hamis (kitalált, nem megtörtént) szituációt, és a többieknek el kell dönteniük a jelenetekről, hogy igazak-e vagy sem. Ez a variáció különösen akkor jó, ha nagyobb csoporttal akarjuk elvégezteni a gyakorlatot.

Téves hívás

■ **Időkorlát:** 10 perc

■ **Létszám:** az egész osztály

■ **Eszközigény:** nincs

A *gyakorlat célja:* rámutatni, hogy egy információ rossz szándék nélkül is milyen könnyen változhat.

Leírás: A diákok körben ülnek. Az egyikük kigondol egy mondatot, és megsúgja a szomszédjának, az pedig továbbadja a következőnek, és így tovább. Az utolsó hangosan kimondja a mondatot. A mondat a játék végére eléggé megváltozik. Mutassunk rá a végén, hogy az interneten is így változhat meg az információ. Könnyen megeshet, hogy ami hozzánk eljut, már teljesen máshogy szól, mint az eredeti üzenet.

Olvasás a mesekuckóban – „Ma én olvasok“

Könyvbemutató – „Az egyik kedvenc könyvem“

„A hallott mesével indul az olvasóvá nevelés. Nem lesz jó olvasó az, aki nem hallgatott elég mesét. A sok mesét hallgató gyermek későbbiekben is jó – értő és élvező – olvasóvá lesz. Az olvasóvá váláshoz azonban szükség van arra is, hogy a gyermek kiskorában könyvet olvasó embereket – szülőket, pedagógusokat – lásson maga körül!“

(Vekerdy Tamás)

A fenti címből is kitűnik, hogy nagyon fontos feladatunk az olvasás megszerettetésének motiválása, főleg kisiskolás korban. Véleményem szerint ennek érdekében az életkornak megfelelő magyar gyermekirodalmat célszerű segítségül hívni. Gyakran hallok olyan visszajelzéseket a gyerekektől (a második módszertani szakdolgozatomban a 2. évfolyam tanulóival végeztem kísérletet), hogy mióta megtanultak olvasni, a szüleik már nem olvasnak nekik (sem mesét, sem mást), illetve előtte sem volt ez szokás a családban. Miért szükséges, hogy a gyermek szeressen olvasni? Miért kell, hogy megkedvelje a mesét? Elsősorban a fantáziájuk és kifejezőképességük fejlesztése miatt. A mesehallgatásnál rákényszerülnek, hogy használják a képzelőerejüket, mivel csak így tudják maguk elé varázsolni a történet szereplőit, a történetet. Tudjuk azt is, hogy azok a gyerekek, akik nem vagy csak keveset néznek televíziót, sokkal kreatívabbak, játékaik ötletgazdagabbak. Sajnos gyakran előfordul, hogy a gyermek azért nem érdeklődik a könyvek iránt, mert nem látott otthon erre példát. A mai, gyerekeknek íródó könyvek nagy része telítve van képes oldalakkal, amit a kisgyermek egy-kettőre átlapoz, és be is zárja azt. Ha pusztán azzal akarjuk a magunk lelkiismeretét megnyugtítani, hogy képesek vagyunk halmozni el gyermekeinket, soha nem fogjuk megkedveltetni velük az olvasást.